Socialutskottets betänkande 1981/82:50

om vissa åtgärder mot prostitutionen (prop. 1981/82:187 delvis)

Propositionen

I propositionen bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad chefen för socialdepartementet anfört om prostitutionen.

I propositionen läggs också fram förslag till lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617). Detta förslag behandlas av justitieutskottet i betänkande JuU 1981/82:56.

Motioner

I motion 1981/82:2466 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 2), att riksdagen hos regeringen hemställer om att i enlighet med vad som anförs i motionen det skall inrättas en samordningsgrupp för prostitutionsfrågor och att medel härför skall anvisas på tilläggsbudget för budgetåret 1982/83.

I motion 1981/82:2487 av Göran Karlsson m. fl. (s) hemställs

1. att riksdagen beslutar att till Stöd till sociala projekt mot prostitutionen för budgetåret 1982/83 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,
2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om inriktningen av forsknings- och utvecklingsarbetet på prostitutionsområdet.

Utskottet

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för socialdepartementet i februari 1977 en särskild utredare för att göra en kartläggning av prostitutionen m. m. Utredningen (S 1977:01), som antog namnet prostitutionsutredningen, avlämnade i oktober 1981 betänkandet (SOU 1981:71) Prostitutionen i Sverige — bakgrund och åtgärder. Inom utredningen hade tidigare av sakkunniga och sekreterare utarbetats en rapport (Ds S 1980:9) Prostitutionen i Sverige, del I och II.

I propositionen anförs en rad synpunkter rörande åtgärder för att förebygga prostitution. Det uttalas att prostitution aldrig kan accepteras och att flera olika förhållanden påverkar dess omfattning. För att motverka prostitutionen krävs därför insatser på många områden. En grundförutsättning för att prostitutionen skall kunna begränsas är enligt propositio-

nen ett samhälle som kan erbjuda människorna social och ekonomisk trygghet. En öppen och saklig undervisning och upplysning i sexual- och samlevnadsfrågor i skolan och senare under livet sägs också vara av väsentlig betydelse i detta sammanhang. Det påpekas att omfattande arbete bedrivs av olika myndigheter och organisationer för att förebygga och därmed förhindra att prostitution uppstår.

I propositionen aviseras att resurser kommer att ställas till förfogande för en särskild försöksverksamhet med syfte att utveckla metoder som kan användas i det förebyggande arbetet. Medel kommer också att ställas till förfogande för att genomföra olika forskningsprojekt för att öka kunskaperna om bl. a. de prostituerades kunder och om unga flickor som löper risk att bli prostituerade. Frågor om utveckling av olika metoder för att motverka prostitutionen bör samtidigt tas upp.

Här bör nämnas att i propositionen föreslås att det införs ett förbud i allmänna ordningsstadgan (1956:617) mot att anordna offentliga pornografiska föreställningar. Lagförslaget behandlas av justitieutskottet.

Frågan om samordningsgrupp för prostitutionsfrågor

I motion 1981/82:2466 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om att en samordningsgrupp för prostitutionsfrågor inrättas och att medel för denna anvisas på tilläggsbudget för budgetåret 1982/83 (yrkande 2). Gruppen skulle ha som uppgift att initiera, samordna och dokumentera insatser av olika slag, såväl socialt uppsökande projekt som upplysnings- och utbildningsverksamhet.

De insatser som enligt propositionen behövs för att bekämpa prostitutionen delas in i tre grupper, nämligen förebyggande arbete, sociala insatser och information och utbildning. Samtliga insatser förutsätts kunna utföras av befintliga institutioner.

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i propositionen, nämligen att bekämpandet av prostitutionen måste ske genom många olika befintliga organ inkluderande både myndigheter och organisationer. Att i nuläget inrätta ett speciellt samordnande organ ser utskottet inte som nödvändigt. Utskottet förutsätter emellertid att den fortsatta utvecklingen av bekämpningsarbetet följs av ansvariga centrala myndigheter såsom socialstyrelsen och skolöverstyrelsen. Motionsyrkandet bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Motion 1981/82:2466 avstyrks i här aktuell del (yrkande 2).

Statligt stöd till sociala projekt mot prostitutionen

I motion 1981/82:2487 av Göran Karlsson m. fl. (s) (yrkande 1) tas upp frågan om statligt stöd till sociala projekt mot prostitutionen. Motionärerna yrkar att ett reservationsanslag av 1 milj. kr. anslås för ändamålet.

Motionärerna anser att socialt projektarbete av den typ som bedrivits exempelvis i Malmö bör ges fortsatt statligt stöd. I motionen framhålls att det kan finnas risk för att kommunerna i nuvarande kommunalekonomiska läge inte kommer att anse sig ha tillräckliga ekonomiska resurser för att göra erforderliga insatser på detta område. Motionärerna anser att det är viktigt att det arbete som pågår kan fortsätta och att även andra kommuner kan organisera sådana speciella insatser som nu görs i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Under senare delen av 1970-talet har i Stockholm och Malmö bedrivits uppsökande, intensiv och kontinuerlig verksamhet ute på gatan bland de prostituerade av s. k. prostitutionsgrupper.

I prostitutionsutredningen uttalas att den arbetsmetoden förhoppningsvis blir vägledande i all social verksamhet i framtiden och att sådan verksamhet bör finnas i de städer där gatuprostitution förekommer. Grupperna bör enligt utredningen organisationsmässigt vara permanenta och självständiga enheter inom socialförvaltningen. Målsättningen bör vara att tjänsterna i prostitutionsgrupperna besätts med erfarna socialarbetare som har ingående kännedom om såväl socialförvaltning som samhället i övrigt. De måste också ha livserfarenhet och god människokännedom.

Praktiskt taget samtliga remissinstanser som har yttrat sig stöder utredningens förslag i detta hänseende. Svenska kommunförbundet har dock en annan uppfattning. Krav på statliga bidrag till verksamheten har framförts av flera remissinstanser.

Svenska kommunförbundet säger sig inte kunna ansluta sig till utredningens uppfattning att grupper som arbetar med prostitutionsfrågor skall vara permanenta enheter inom socialtjänsten. Tvärtom menar förbundet att alla insatser i den framtida socialtjänsten måste präglas av flexibilitet i såväl form som innehåll.

Departementschefen anför följande (prop. s. 18).

Den nya socialtjänstlagen (1980:620) ger kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Jag delar prostitutionsutredningens och remissinstansernas synpunkter att i arbetet med att bekämpa prostitutionen är ett fältarbete av den typ som bedrivs i Malmö, Stockholm och Göteborg en framkomlig väg. Den uppsökande verksamheten är en viktig metod att komma i kontakt med berörda kvinnor och män. Jag vill särskilt framhålla betydelsen av den verksamhet som innebär att socialtjänsten i samverkan med polisen och skolan m. fl. på ett så tidigt stadium som möjligt försöker stävja en begynnande prostitution.

Flera remissinstanser anser att statsbidrag bör utgå till de kommuner där det förekommer gatuprostitution. Jag delar inte denna uppfattning. Det finns redan i dag s. k. prostitutionsgrupper i de största kommunerna. Under den tid som projektet i Malmö pågick har det bedrivits en intensiv informations- och upplysningsverksamhet utifrån de kunskaper som successivt inhämtades från prostitutionsarbetet i Malmö. Liknande arbete eller projekt har sålunda kommit att påbörjas i flera orter. I Stockholm

finns en permanent och självständig prostitutionsgrupp. I Malmö ingår arbetet med prostituerade numera i den reguljära verksamheten. I Göteborg arbetar en s. k. aktionsgrupp mot prostitutionen sedan hösten 1981. Gruppens arbete beräknas pågå under tre år.

Jag ser det inte som min uppgift att ange hur arbetet med hjälp till de prostituerade skall bedrivas. Erfarenheterna från Malmö och Stockholm tyder på att erfarna socialarbetare behövs för det krävande arbetet med att komma till rätta med prostitutionen. Den nya socialtjänstlagen innebär ökade möjligheter att ge bistånd i olika former. Biståndet kan avse hjälp att anskaffa bostad, arbete, miljöbyte och personligt stöd för att lämna ett beroendeförhållande.

Den uppsökande verksamheten och samarbetet med andra myndigheter är av största vikt för ett framgångsrikt arbete. Här bör även finnas möjligheter att nå barn och ungdom i riskzonen. Det är viktigt att mödra- och barnavårdscentraler, socialtjänsten och skolan är lyhörda för familjer med olika sociala problem och ger stöd på ett tidigt stadium så att prostitution kan förebyggas.

Socialutskottet behandlade under våren 1981 (SoU 1981/82:33) två motioner med yrkanden om att statligt stöd skulle utgå till sociala projekt mot prostitutionen inom storstadsområdena.

Utskottet som avstyrkte motionerna uttalade då bl. a. följande (s. 4).

Det råder inte delade meningar om att särskilda insatser måste sättas in för att bekämpa prostitutionen. Detta gäller i synnerhet storstadsområdena. Som delvis redovisats i motionerna och i ett tidigare avsnitt i betänkandet pågår också på olika håll verksamhet inom den sociala sektorn som har det angivna syftet. Så är fallet bl. a. inom socialförvaltningarna i Malmö och Stockholm. Denna verksamhet bekostas liksom annan rehabiliteringsverksamhet av kommunerna. Dock har som närmare redovisats ovan bidrag utgått från anslag på statsbudgeten till det projekt som pågår i Malmö, nämligen såvitt avser en forskningsdel av projektet. Bidrag har efter sedvanlig prövning utgått bl. a. från anslaget under socialhuvudtiteln för Forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet. Utskottet vill framhålla att även andra huvudmän är oförhindrade att ansöka om medel för särskilda projekt som avser åtgärder mot prostitutionen. Självfallet måste projekten för att bidrag skall kunna utgå ligga inom ramen för de regler som gäller för de olika anslagen.

I propositionen ställs i utsikt att medel för forskningsprojekt inom prostitutionsområdet kommer att ställas till förfogande av de medel som under budgetåret 1982/83 står till förfogande för forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet inom socialdepartementets område.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att särskilda insatser måste sättas in för att bekämpa prostitutionen. Det bör emellertid vara möjligt att även i fortsättningen inrymma verksamheten i budgeten för det sociala arbetet i kommunerna. Som framgår av vad som tidigare sagts har de statliga bidrag som utgått till Malmöprojektet avsett forskningsdelen av detta. Särskilda projekt för att utveckla metoder att påverka exempelvis kundkretsen eller för att nå speciellt utsatta grupper med förebyggande arbete kommer enligt

propositionen att kunna få statligt stöd även i fortsättningen. Med hänvisning till vad som sålunda anförts avstyrks motion 1981/82:2487 yrkande 1.

Inriktningen av forskningen rörande prostitutionen

I yrkande 2 i motion 1981/82:2487 av Göran Karlsson m. fl. (s) vill motionärerna att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om inriktningen av forsknings- och utvecklingsarbetet på prostitutionsområdet.

Motionärerna anser att det är särskilt angeläget att effekten av olika stödjande åtgärder utvärderas. De ser det som viktigt att man i forsknings- och utvecklingsarbetet klarar ut hur verkningsfulla olika förebyggande och stödjande åtgärder är. Invandrarkvinnornas problem bör också uppmärksammas i det planerade forsknings- och utvecklingsarbetet.

Som framgår av vad som sagts tidigare i detta betänkande kommer departementschefen att föreslå att medel ställs till förfogande för att genomföra olika forskningsprojekt rörande prostitutionen. De forskningsprojekt som nämns måste naturligtvis ses som exemplifieringar vilket också framgår av att det i propositionen förutskickas att delegationen för social forskning skall få i uppdrag att snarast genomföra ett forskarseminarium för att få en närmare belysning av forskningsläget och av angelägna forskningsuppgifter.

I propositionen sägs beträffande det fortsatta arbetet med att förebygga prostitutionen följande (s. 25).

För att få underlag för det fortsatta arbetet med att förebygga prostitution bör socialstyrelsen initiera särskilda projekt. Sådana utvecklingsprojekt bör belysa vilka grupper som det är särskilt angeläget att nå och hur berörda myndigheter och organisationer kan nå ut till dessa grupper i det prostitutionsförebyggande arbetet. När det gäller frågor om könsroller och prostitution är det särskilt viktigt att komma i kontakt med unga människor. Det är enligt min mening angeläget att metoder utvecklas för att integrera dessa frågor i det upplysningsarbete om sexual- och samlevnadsfrågor som i dag bedrivs av bl. a. SÖ, landsting, kommuner och frivilliga organisationer. En försöksverksamhet bör omfatta främst ungdomar, värnpliktiga, invandrarmän och olika yrkesgrupper som kommer i kontakt med prostitutionen.

Jag har för avsikt att senare föreslå regeringen att anvisa medel för detta ändamål från det under socialdepartementets huvudtitel anvisade reservationsanslaget A 3; Forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet.

Jag vill framhålla att de ideella organisationernas liksom folkrörelsernas och studieförbundens positiva inställning till att på olika sätt medverka i det förebyggande arbetet mot prostitution bör tas till vara.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är av stor betydelse att följa upp vilka effekter olika förebyggande och stödjande åtgärder får. Likaså är invandrarkvinnornas problem av vitalt intresse, eftersom denna

grupp enligt prostitutionsutredningen är överrepresenterad bland de prostituerade. Utskottet förutsätter emellertid att båda dessa frågor kommer att ägnas betydande uppmärksamhet vid det planerade forskarseminariet varför något riksdagens initiativ med anledning av motionsyrkandet inte erfordras.

Motion 1981/82:2487 avstyrks i här aktuell del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *frågan om samordningsgrupp för prostitutionsfrågor* att riksdagen avslår motion 1981/82:2466 yrkande 2,
2. beträffande *statligt stöd till sociala projekt mot prostitutionen* att riksdagen avslår motion 1981/82:2487 yrkande 1,
3. beträffande *inriktningen av forskningen rörande prostitutionen* att riksdagen avslår motion 1981/82:2487 yrkande 2,
4. att riksdagen beslutar att vad chefen för socialdepartementet anfört i propositionen om prostitutionen inte föranleder något riksdagens uttalande i den mån det inte berörts vid behandlingen av motionerna under mom. 1—3.

Stockholm den 13 maj 1982

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Gabriel Romanus (fp)**, Karl Leuchovius (m)*, Evert Svensson (s), Mårten Werner (m)**, John Johnsson (s)*, Erik Larsson (c), Kjell Nilsson (s), Karin Israelsson (c), Kersti Swartz (fp), Stig Alftin (s), Ann-Cathrine Haglund (m)*, Maria Lagergren (s), Märta Fredrikson (c) och Anita Persson (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.
** Ledig från uppdraget som riksdagsledamot vid betänkandets justering.

Reservation

Statligt stöd till sociala projekt mot prostitutionen (mom. 2)

Göran Karlsson, Evert Svensson, John Johnsson, Kjell Nilsson, Stig Alftin, Maria Lagergren och Anita Persson (alla s) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 4 med "Utskottet vidhåller" och slutar på s. 5 med "motion 1981/82:2487 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det stöd till prostitutionsprojekt som kan frigöras ur socialdepartementets medel för forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet inte tillräckligt.

Malmöprojektet startade 1977 och har bedrivits av en projektgrupp bestående av representanter för bl. a. polis och socialförvaltning. Trots relativt små resurser kan Malmöprojektet visa betydande framgångar i sitt arbete. Det har visat att det med sociala stödjande insatser går att komma långt när det gäller att begränsa prostitutionens omfattning. För verksamhetens bedrivande har statligt stöd erhållits. Sedan årsskiftet har projektet lagts ned och arbetet med prostituerade ingår nu i socialtjänstens löpande verksamhet.

Det bör i och för sig finnas goda möjligheter att inom ramen för socialtjänsten vidta åtgärder av skilda slag för att hjälpa och stödja de prostituerade att komma ifrån prostitutionen. Det måste också ingå som ett naturligt led för alla socialarbetare inom socialtjänsten att uppmärksamma tecken på prostitution. Den nya socialtjänstlagen ger ännu större möjlighet än tidigare att hjälpa prostituerade såväl ekonomiskt som kurativt.

Enligt utskottets mening är det viktigt att det arbete som pågår kan fortsätta och att även andra kommuner — i första hand de större städerna — organiserar sådana speciella insatser som nu görs i Stockholm, Göteborg och Malmö. Socialt projektarbete av den typ som bedrivits i Malmö bör därför ges fortsatt statligt stöd.

Utskottet förordar att riksdagen i enlighet med vad som anförs i motion 1981/82:2487 yrkande 1 under ett nytt reservationsanslag anvisar ett belopp av 1 000 000 kr. till Statligt stöd till sociala projekt mot prostitutionen. Medlen bör fördelas av regeringen.

dels att utskottets hemställan under mom. 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2487 yrkande 1 för budgetåret 1982/83 under femte huvudtiteln till *Statligt stöd till sociala projekt mot prostitutionen* anvisar ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,

LiberTryck Stockholm 1982